Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (desátého senátu)

20. července 2017 *

„Řízení o předběžné otázce – Nekalé obchodní praktiky – Směrnice 2005/29/ES – Oblast působnosti – Společnost zabývající se vymáháním pohledávek – Spotřebitelský úvěr – Postoupení pohledávky – Povaha právního vztahu mezi touto společností a dlužníkem – Článek 2 písm. c) – Pojem ‚produkt' – Kroky za účelem vymáhání pohledávky činěné souběžně s postupem soudního exekutora"

Ve věci C-357/16,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Nejvyšší správní soud, Litva) ze dne 20. června 2016, došlým Soudnímu dvoru dne 28. června 2016, v řízení

„Gelvora" UAB

proti

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba,

SOUDNÍ DVŮR (desátý senát),

ve složení M. Berger, předsedkyně senátu, A. Borg Barthet (zpravodaj) a E. Levits, soudci,

generální advokát: E. Tančev,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za litevskou vládu D. Kriaučiūnasem a A. Mikočiūnienė a G. Taluntytė, jako zmocněnci,

– za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s B. Tidore, avvocato dello Stato,

– za polskou vládu B. Majczynou, jako zmocněncem,

– za Evropskou komisi G. Goddin a A. Steiblytė, jako zmocněnkyněmi,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

* Jednací jazyk: litevština.

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách) (Úř. věst. 2005, L 149, s 22).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společností „Gelvora“ UAB a Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba (Národní úřad pro ochranu práv spotřebitelů, dále jen „Úřad“), jehož předmětem je rozhodnutí tohoto úřadu sankcionovat uvedenou společnost za to, že používala nekalé obchodní praktiky.

Právní rámec

Unijní právo

3 Bod 13 odůvodnění směrnice o nekalých obchodních praktikách uvádí:

„Pro dosažení cíle [cílů] Společenství pomocí odstranění překážek vnitřního trhu je nutné nahradit stávající rozdílná obecná ustanovení a právní zásady členských států. Jednotný a společný obecný zákaz stanovený touto směrnicí se proto vztahuje na nekalé obchodní praktiky, které narušují [ovlivňují] ekonomické chování spotřebitelů. Za účelem podpory důvěry spotřebitele by se obecný zákaz měl vztahovat rovněž na nekalé obchodní praktiky jak mimo smluvní vztah mezi obchodníkem a spotřebitelem, tak i po uzavření smlouvy nebo během jejího plnění. Obecný zákaz je vypracován na základě pravidel pro dva nejběžnější typy obchodních praktik, totiž klamavé obchodní praktiky a agresivní obchodní praktiky.“

4 Článek 2 této směrnice stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[…]

c) ‚produktem‘ zboží nebo služby včetně nemovitosti, práva a závazku;

d) ‚obchodními praktikami vůči spotřebiteli‘ (dále také jen ‚obchodní praktiky‘) jednání, opomenutí, chování nebo prohlášení, obchodní komunikace včetně reklamy a uvedení na trh ze strany obchodníka přímo související s propagací, prodejem nebo dodáním produktu spotřebiteli;

[…]“

5 Článek 3 odst. 1 uvedené směrnice zní:

„Tato směrnice se vztahuje na nekalé obchodní praktiky vůči spotřebitelům, jak je stanoveno v článku 5, před obchodní transakcí týkající se produktu, v jejím průběhu a po ní.“

Litevské právo

6 Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymas (zákon o zákazu nekalých obchodních praktik vůči spotřebitelům), ze dne 21. prosince 2007 provádí směrnice o nekalých obchodních praktikách do vnitrostátního práva.

7 Článek 2 bod 8 tohoto zákona definuje pojem „produkt“, zatímco jeho čl. 3 odst. 1 a odst. 2 bod 1 stanoví obecný zákaz nekalých obchodních praktik a podmínky, za kterých je obchodní praktika považována za nekalou.

8 Podle čl. 5 odst. 1 bodu 4 uvedeného zákona spočívá klamavé jednání v poskytnutí nepravdivých informací nebo informací, které mohou průměrného spotřebitele uvést v omyl, pokud jde o cenu, způsob výpočtu ceny nebo existenci konkrétní cenové výhody.

9 Článek 6 odst. 1 bod 1 zákona o zákazu nekalých obchodních praktik vůči spotřebitelům stanoví, že jednání, které vede nebo může vést spotřebitele k rozhodnutí o obchodní transakci, které by jinak neučinil, představuje klamavé opomenutí, pokud neuvádí podstatné informace, které spotřebitel potřebuje, aby mohl učinit informované rozhodnutí. Článek 6 odst. 3 bod 3 tohoto zákona stanoví, že informace o cenách má při výzvě ke koupi zásadní povahu.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

10 Gelvora, soukromá společnost na vymáhání pohledávek, uzavřela s bankami smlouvy o postoupení pohledávek, v souladu s kterými nabyla práva k pohledávkám vyplývajícím ze smluv o spotřebitelském úvěru uzavřených postupujícími bankami se spotřebiteli. Na základě těchto smluv o postoupení pohledávek učinila společnost Gelvora kroky za účelem vymáhání pohledávek od dlužníků, přičemž v některých případech prováděla tyto kroky souběžně s vymáháním pohledávek prováděným soudními exekutory na základě pravomocných rozsudků.

11 V této souvislosti podali čtyři spotřebitelé na společnost Gelvora stížnost k Úřadu. Tento úřad rozhodl, že společnost Gelvora porušila vnitrostátní právní předpisy zakazující obchodní praktiky, jež jsou považovány za nekalé.

12 Úřad dospěl k závěru, že obchodní praktiky společnosti Gelvora porušují čl. 3 odst. 1 zákona o zákazu nekalých obchodních praktik vůči spotřebitelům, a uložil této společnosti pokutu ve výši 3 475,44 eura.

13 Společnost Gelvora podala k Vilniaus apygardos administracinis teismas (regionální správní soud ve Vilniusu, Litva) žalobu, jíž se domáhala zrušení tohoto rozhodnutí Úřadu.

14 Rozsudkem ze dne 18. května 2015 tento soud žalobu společnosti Gelvora zamítl jako neopodstatněnou.

15 Uvedený soud zejména rozhodl, že vztah mezi dlužníky a společností Gelvora je vztahem mezi obchodníkem a spotřebiteli, a došel k závěru, že tato společnost je obchodníkem, který dodává spotřebitelům určitý produkt nebo službu, a to konkrétně správu dluhů.

16 Společnost Gelvora podala proti tomuto rozhodnutí kasační opravný prostředek k předkládajícímu soudu, kterým je Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (nejvyšší správní soud, Litva), jenž je přesvědčen o tom, že řešení sporu, který mu byl předložen, závisí na výkladu směrnice o nekalých obchodních praktikách.

17 Za těchto podmínek se Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (nejvyšší správní soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Vztahuje se směrnice [o nekalých obchodních praktikách] na právní vztah mezi společností, na kterou přešla pohledávka na základě smlouvy o postoupení pohledávky, a fyzickou osobou, jíž vznikl dluh na základě smlouvy o spotřebitelském úvěru, v případě, kdy uvedená společnost činí kroky za účelem vymožení dané pohledávky?

2) V případě kladné odpovědi na první otázku, vztahuje se pojem ‚produkt' uvedený v čl. 2 písm. c) směrnice [o nekalých obchodních praktikách] na kroky činěné za účelem vymáhání pohledávky převzaté na základě smlouvy o postoupení pohledávky vůči fyzické osobě, jíž vznikl dluh na základě smlouvy o spotřebitelském úvěru uzavřené s původním věřitelem?

3) Vztahuje se směrnice [o nekalých obchodních praktikách] na právní vztah mezi společností, na kterou přešla pohledávka na základě smlouvy o postoupení pohledávky, a fyzickou osobou, jíž vznikl dluh na základě smlouvy o spotřebitelském úvěru, jehož zaplacení jí již bylo uloženo pravomocným soudním rozhodnutím, jehož výkonem byl pověřen soudní exekutor, v případě, kdy zmíněná společnost činí souběžně kroky za účelem vymožení dané pohledávky?

4) V případě kladné odpovědi na třetí otázku, vztahuje se pojem ‚produkt' uvedený v čl. 2 písm. c) směrnice [o nekalých obchodních praktikách] na kroky činěné za účelem vymožení pohledávky převzaté na základě smlouvy o postoupení pohledávky vůči fyzické osobě, jíž vznikl dluh na základě smlouvy o spotřebitelském úvěru uzavřené s původním věřitelem, jehož zaplacení jí již bylo uloženo pravomocným soudním rozhodnutím, jehož výkonem byl pověřen soudní exekutor?"

K předběžným otázkám

18 Podstatou čtyř otázek předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda se na právní vztah mezi soukromou společností zabývající se vymáháním pohledávek dlužníkem v prodlení se splácením dluhu ze smlouvy o spotřebitelském úvěru, který byl postoupen této společnosti, vztahuje směrnice o nekalých obchodních praktikách, a pokud ano, zda se na praktiky, které tato společnost používá za účelem vymožení své pohledávky, vztahuje pojem „produkt", jak je definován v čl. 2 písm. c) této směrnice. Předkládající soud se dále táže, zda bude tato odpověď stejná i v případě, že existence tohoto dluhu byla potvrzena soudním rozhodnutím, jehož výkonem byl pověřen soudní exekutor.

19 Co se týče nejprve otázky, zda může určitá činnost v oblasti vymáhání pohledávek spadat do oblasti působnosti směrnice o nekalých obchodních praktikách, je třeba připomenout, že čl. 2 písm. d) této směrnice vymezuje, když používá zvláště širokou formulaci, pojem „obchodní praktiky" jako „jednání, opomenutí, chování nebo prohlášení, obchodní komunikace včetně reklamy a uvedení na trh ze strany obchodníka přímo související s propagací, prodejem nebo dodáním produktu spotřebiteli" (rozsudek ze dne 19. září 2013, CHS Tour Services, C-435/11, EU:C:2013:574, bod 27).

20 Kromě toho podle čl. 3 odst. 1 ve spojení s bodem 13 odůvodnění směrnice o nekalých obchodních praktikách se tato směrnice vztahuje na nekalé obchodní praktiky, které obchodník používá i mimo smluvní vztah, a to jak před uzavřením smlouvy a během jejího plnění, tak po jejím uzavření.

21 V důsledku toho se výraz „přímo související s […] prodejem […] produktu" vztahuje na jakékoli opatření přijaté v souvislosti nejen s uzavřením smlouvy, ale také v souvislosti s jejím plněním, včetně opatření přijatých za účelem získání platby za tento produkt.

22 V projednávané věci z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že pohledávky postoupené společnosti Gelvora mají svůj původ v poskytnutí služby, a sice v poskytnutí úvěru, jejíž protiplnění spočívá ve splacení úvěru ve lhůtách splatnosti navýšeného o úroky v předem stanovené sazbě.

23 Z tohoto důvodu může být činnost vymáhání pohledávek, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, považována za „produkt" ve smyslu čl. 2 písm. c) směrnice o nekalých obchodních praktikách.

24 Takové konstatování není mimoto zpochybněno skutečností, uvedenou v první a třetí předběžné otázce, podle které kroky za účelem vymáhání pohledávky činí právnická osoba, která nabyla právo k dané pohledávce vůči spotřebiteli v důsledku postoupení tohoto práva původním věřitelem a která vůči tomuto spotřebiteli jedná jako obchodník.

25 I když společnost na vymáhání pohledávek, jako je společnost Gelvora, neposkytuje spotřebiteli službu poskytnutí spotřebitelského úvěru jako takovou, nic to totiž nemění na tom, že činnost, kterou provádí, tj. vymáhání pohledávek, které jí byly postoupeny, spadá pod pojem „případně nekalé ‚obchodní praktiky' " ve smyslu směrnice o nekalých obchodních praktikách, jelikož kroky, které činí, mohou ovlivnit rozhodnutí spotřebitele týkající se zaplacení produktu.

26 V této souvislosti Komise v dokumentu s názvem „Pokyny k provádění/uplatňování směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách" ze dne 25. května 2016 [SWD (2016) 163 final] uvádí, že činnost vymáhání pohledávek by měla být považována za poprodejní obchodní praktiky. Kromě toho z příkladů uvedených Komisí v tomto dokumentu vyplývá, že některé vnitrostátní soudy se domnívají, že činnost společností zabývajících se vymáháním pohledávek spadá do oblasti působnosti této směrnice.

27 Podmínky vymáhání dluhu spotřebitele přitom mohou být natolik důležité, že mohou rozhodujícím způsobem ovlivnit rozhodnutí spotřebitele uzavřít smlouvu o úvěru, zvláště když kroky činěné za účelem vymáhání pohledávky mají takové formy, jako jsou formy ve věci v původním řízení.

28 Kdyby se připustilo, že se směrnice o nekalých obchodních praktikách neuplatní na splácení úvěru v případě postoupení pohledávky, mohlo by to narušit užitečný účinek ochrany, kterou spotřebitelům tato směrnice poskytuje, jelikož obchodníci by se mohli pokusit oddělit fázi vymáhání, aby se na ně nevztahovala ochranná ustanovení uvedené směrnice.

29 A konečně skutečnost, že splatnost dluhu byla potvrzena soudním rozhodnutím a společnost zabývající se vymáháním pohledávek činí souběžně s tímto exekučním řízením další autonomní kroky za účelem vymáhání pohledávky, z téhož důvodu nikterak neovlivní danou odpověď.

30 Mimo to, že činění takovýchto kroků souběžně s oficiálním exekučním řízením vedeným soudním exekutorem může dlužníka uvést v omyl, pokud jde o povahu řízení, se kterým je konfrontován, užitečný účinek ochrany zaručené spotřebitelům směrnicí o nekalých obchodních praktikách totiž vyžaduje, aby se na obchodníka, který se rozhodl při vymáhání dluhů jednat autonomně, vztahovala ustanovení této směrnice, pokud jde o kroky, která sám činí souběžně s exekučním řízením.

31 S ohledem na tyto úvahy musí být směrnice o nekalých obchodních praktikách vykládána v tom smyslu, že se vztahuje na právní vztah mezi společností zabývající se vymáháním pohledávek a dlužníkem v prodlení se splácením dluhu ze smlouvy o spotřebitelském úvěru, který byl postoupen této společnosti. Pojem „produkt" ve smyslu čl. 2 písm. c) této směrnice se vztahuje na praktiky, které tato společnost používá za účelem vymožení své pohledávky. Skutečnost, že dluh byl potvrzen soudním rozhodnutím, jehož výkonem byl pověřen soudní exekutor, nemá v tomto ohledu žádný vliv.

K nákladům řízení

32 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (desátý senát) rozhodl takto:

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách) musí být vykládána v tom smyslu, že se vztahuje na právní vztah mezi společností zabývající se vymáháním pohledávek a dlužníkem v prodlení se splácením dluhu ze smlouvy o spotřebitelském úvěru, který byl postoupen této společnosti. Pojem „produkt“ ve smyslu čl. 2 písm. c) této směrnice se vztahuje na praktiky, které tato společnost používá za účelem vymožení své pohledávky. Skutečnost, že dluh byl potvrzen soudním rozhodnutím, jehož výkonem byl pověřen soudní exekutor, nemá v tomto ohledu žádný vliv.

Podpisy.